

TURKISH A (SL) EXTENDED ESSAY MAY 2022

Araştırma Konusu: Peyami Safa'nın *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu*'nda bireyin karakterini oluşturan faktörlerin işleniş.

Sözcük Sayısı: 3520

Kategori: Kategori 1

İçindekiler:

Giriş.....	3
İnceleme.....	6
Sonuç.....	16
Kaynakça.....	18

GİRİŞ

İnsanın karakterinin şekillenmesinde çocukluğun büyük bir etkisi vardır. Çocuklukta yaşadığı travmalar, büyüdüğü çevre, ailesi ile olan ilişkisi ve büyüdüğü dönemin toplumsal rolleri bu etkinin oluşmasını sağlar. İnsan ailesinden örnek alarak ve onların desteğini alarak büyür ancak her çocuğun aile ilişkisi kuvvetli değildir ve bu kişinin karakterinin oturmasında olumlu veya olumsuz şekilde etkili olur. Ailenin yanı sıra toplumun da kişinin üzerine yüklediği sorumluluklar vardır. Bu sorumluluklar cinsiyetlerce ayrıştırıldığında buna toplumsal cinsiyet rolleri denir. Bu rollerin bireyin karakter gelişimindeki etkileri yazının devamında sunulmuştur.

Bu tezde Peyami Safa'nın "Dokuzuncu Hariciye Koğuşu" isimli eserinde 15 yaşındaki bir gencin 8 yaşından beri çektiği hastalığın, ailesi ile olan ilişkisinin ve toplumsal rolün etkileri yazar tercihleri üzerinden değerlendirilecektir. Bu değerlendirme bireyin kişiliğini etkileyen ana faktörler üzerinden yapılacak, karakter kavramı aile toplum ve birey temel alınarak incelenecektir.

Daha önce yapıt ile ilgili yapılan çalışmalarda da figürün hastalığının psikolojisine etkisi ve yazar tercihleri incelenmiştir. Fakat bu çalışmalarda karakter kavramına ailesel ve toplumsal bakış açılarından yaklaşılmamıştır. Bu nedenle yapılacak incelemede insan hayatında büyük rol oynayan karakter kavramının hastalık, aile, toplum gibi farklı tema ve faktörlerden nasıl etkilendiği ele alınacaktır.

Romanın ilk bölümü tanrısal (3. Kişi) anlatım ve hastane betimlemesiyle başlar. 15 yaşındaki figür 8 yaşından beri dizinde olan rahatsızlık sebebiyle hastanededir. Çocuk geçmişinde bazı ameliyatlara geçirmiş ve doktorlar ona yeniden ameliyat olması gerekebileceğini ancak bu ameliyatın sonucunda bacağının kesilme riski olduğunu söyler, daha durgun, heyecansız bir hayat ve iyi beslenmeyi tavsiye ederler. Romanın hiçbir yerinde bahsedilmeyen baba figürü çocuğun hayatında bulunmamakta ve bu nedenle tek ebeveyni olan annesinin sorumluluğunu

da yüklenmiştir. Muayene sonrası bu trajik durumu öğrenen, etkilenen çocuk sadece kendisini değil annesini de düşünerek bu haberi ona olabildiğince geç vermek ister. Öğrendiği gün hissettiği üzümlük ve annesine bir noktada haber vermesi gerektiğim gerçeğiyile eve hemen gitmek istemez ve biraz dolaşır. Eve gittiğinde annesine tam olarak doktorun dediklerini iletemeyeceği için biraz daha yumuşatarak, onu üzmemeye çalışarak söylemek ister: Bu noktada yalnız yaşayan bu anne-çocuk ikilisinin birbiriyle kurduğu, ve baba figürünün yokluğuna bağılı “kurmak zorunda kaldığı” empati hissi vurgulanır.

İlerleyen zamanlarda çocuk uzaktan akrabaları olan ve daha sonra metinde çokça görülen “Paşa”nın evine gider ve köşktekilerin de isteğiyile zaten annesinden kaçmak isteğı ile birlikte köşkte kalır. Bu köşkte paşanın kızı olan Nüzhet adında bir kız vardır. Nüzhet ile odak figür çocukluktan beri arkadaşdır. Üstelik aralarında ikisinin de görmezden geldiğı ancak romanın ilerleyen bölümlerinde açıklığa kavuşan duygusal bir yakınlık vardır. Figür orada kaldığı zaman içerisinde Nüzhet ile güzel vakit geçirme fırsatı bulur ve git gide ona daha çok bağlanmaya başlar. Ancak zaman içerisinde Ragıp Bey adında Nüzhet’in ailesi, özellikle annesi, tarafından onaylanan doktor ve zengin bir adam Nüzhet ile evlenmek ister. Ancak bu durum figüre ne aile büyükleri tarafından ne de Nüzhet tarafından anlatılmaz. İlerleyen günlerde Ragıp Beyin bu isteğı ortaya çıktıktan sonra paşa figürle Ragıp Bey hakkında konuşur ve figürün Nüzhet ile yakınlaşmasından habersiz bir şekilde bu evlilikle ilgili görüşünü sorar. Nüzhetin annesinin desteklerine rağmen paşa bu evlilik hakkında endişelidir ve figür de Ragıp Beyin 35 yaşında ve Nüzhet’in genç olması dolayısıyla paşaya hak vererek karşı çıkar. Yenge figürün fikirlerinden oldukça rahatsızdır ve Nüzhet ile olan duygusal bağı farkındadır, bu durumu kullanarak çocuğun küçüklüğünden mücadele ettiğı rahatsızlığının bulaşıcı olduğı yalanını söyleyerek Nüzhet’i çocuktan uzak tutmaya çalışır. Çocuk bunu duyup etkilenerek evden ayrılma kararı alır. Sabah olduğunda evden ayrılmayı planlayan çocuğa karşına annesi de köşke gelerek onu köşkte kalma durumunda bırakır. Akşam yemeğinde Doktor Ragıp ve paşanın samimi bir

şekilde Fransızca hayranlıklarından bahsetmelerine, bunu Türkçeye bir hakaret olarak gördüğünü söyleyerek karşı çıkar ve başlayan tartışma sonucu figür için bir baba figürü yerine geçen paşa ile araları açılır. Yalnızca paşa ile değil annesinin doldurmaları sayesinde Nüzhet'in de figüre karşı yaklaşımı değişir.

Figürün hayatında aniden yaşanan arka arkaya olumsuz gelişmeler sonucunda yakın zamanda ciddileşen hastalığı git gide daha kötüye gider. Çocuk olayların yaşandığı gece ağrısından uyuyamaz ve annesinin yarasına tekrardan pansuman yapmasını ister. Bu da bir fayda etmeyince çocuk sabahleyin komşularının yardımıyla tekrardan alışıktığı hastaneye gider.

Hastanede yapılan pansumanlarla figür biraz olsun rahatlar. İlerleyen günlerde figürün hastalığının ciddileşmesinin duyulması sonucu annesi ile birlikte yaşadıkları evleri ziyaretçiler ile dolup taşar. Yeniden hastaneye gittiklerinde hasta yeniden kontrolden geçer, ve maruz kaldığı muayeneler sonucunda artık kesinlikle ameliyat girmesine karar verilmiştir. Doktor Mithat alanında uzman başka bir cerrahın da görüşünü almak ister ve uzmana çocuğun bacağını gösterir. Doktor kontrol ettikten sonra bacağın vahim durumda olmasına rağmen uzun uğraşlar ve hastanede sefil olan aylar ve tabiki bir sürü ameliyat sonucu bir ihtimal kurtulabileceğini söyler. Figür sonunda metnin adı olan dokuzuncu hariciye koğuşunda yatmaya başlar. Burada kaldığı süre boyunca Nüzhet'e olan özlemi artar ve sürekli adını sayıklamaya başlar. Doktorların büyük çabaları ve çocuğun sabrı sonunda bacak kesilmez ancak birazcık kısılır.

Aynı zamanda figür kendisi ile ilgilenen ancak son zamanlarında çatıştığı paşanın felç. Olduğunu ve kendisini görmek istediğini öğrenir. Ayrıca hastanede geçirdiği süre boyunca Nüzhet onu beklememiş ve Doktor Ragıp'la evlenme aşamasına gelmiştir. Sonunda hastaneden çıkacağı zaman gelip çatmıştır. Çocuk sonunda hastaneden çıkarken bu hastalık döngüsünün bu zamana kadar süregeldiğini ve bundan sonra da kendi giydiği ve içinde acılar çektiği kıyafeti bir başkasının giyeceği, ağrılarla uyuduğu gecelerin yatağında bir başka hastanın yatacağını bilerek dokuzuncu hariciye koğuşundan ayrılır.

İNCELEME

Hastalığın İnsan Hayatına Etkisi

Hastalık insanın hayatının değişmesine sebep olan bir durumdur. İnsanın psikolojisini ve diğer insanlar tarafından görülen karakterini şekillendirmesini sebep olur. İnsanın karakteri iç ve dışarıya yansıttığı olarak ikiye ayrılır. İnsanın o yansıtamadığı karakteri saklaması, içine atması en son insanı içeriden hazmetmeye başlar, bu durumun sebep olduğu üzüntünün karamsarlığın içinden çıkamaz ve kendi olmaya korkar; her gün yaşanan o tiyatro oyunu sıkır insanı bir müddetten sonra, o ana karakterin, senaryonun, sesin, ışığın hiç değişmediği hep o personayı oynamaktan asla kendisi olamaz ve olamayacağını da bilir işte insanı mahveden de odur olamayacağını bilmek. Bir hastalık da insanı bu duruma düşürür insan kabullenemez rahatsız olduğunu, kendine küser, korkar kendi ile baş başa kalmaya. Hayatına etki eder insanın bu hastalık ne olursa olsun.

Hastalığın bu metindeki yansıması ise figürün sekiz yaşından beri dizindeki rahatsızlık sebebiyle sürekli hastanede olması ve doktor doktor gezmesidir. Dizinde sakatlığı olan figür aslında çok basit bir rahatsızlık gibi duran bu diz sakatlığının bu figür üzerindeki etkisi hatta herhangi bir bireydeki etkisi çok fazladır. Yürümek gibi günlük herkesin rahatlıkla yaptığı bir şeyi zorlanarak yapmak, yürürken ki o aynı estetiği yakalayamamak hatta belki aynada kendisine bakarken ki görüntü bile iğrendirebilir kişiyi düşünsenize aynalar en büyük düşmanınız her sabah uyandıığınızda en büyük kabusunuzla karşılaşıyorsunuz, kendiniz. Eserde figür hem kendisini ve sakatlığını benimseyememiş hem de ailesine karşı rahatsızlığı konusunda kendini sürekli mahcup hissetmektedir. Sağlığı yerinde olmadığı için kendini ne annesine ne de sevdiği kıza yakıştıramamaktadır, ancak insanın sorunlarının kaynağı insanların kendisidir bir birey kendisi ile barışık olmadığı müddetçe çevresindekilerin de onun ile barışık olmadığını, ondan iğrendiğini düşünür. Aslında denebilir ki sıkıntıların kaynağı hep dönüp dolaşıp insana geri gelir.

Okan Üniversitesi Hastanesi Çocuk ve Ergen Psikolojisi Uzmanı Klinik Psikolog Emel Güler, “Engellilik halinde ilk başta inkar etme, kabullenememe, hayal kırıklığı, suçluluk, korku, öfke, çaresizlik gibi duyguların yaşandığını söyledi.” Figürde de zaman içinde bu duygu durumları görülmektedir. Öncelikle hastalığının farkında olmasına rağmen ve doktorların onca uyarısına rağmen figür değneksiz bir şekilde yürüyerek kendi durumunu güçleştirir. Bu durum figürün hastalığını yok sayarak çözmeye çalışması anlamına gelir ve bu da inkarı işaret eder. Figür çocukluk yıllarında yürümeye ve koşmaya hasret kalmıştır bu durum da onu hastalığı yok saymaya itmiş.ve hastalığı olmasaydı yaşayacağı hayata özendirmiştir.

Figürün rahatsızlığı hem ruhunu hem de bedenini o kadar yormuş ve büyütmiştir ki figür kendini “*kırkını geçmiş insanların tecrübelerine sahip*” hisseder. Bu durum da yapıtta şu alıntılarla desteklenebilir:

"Büyük bir hastalık geçirmeyenler, her şeyi anladıklarını iddia edemezler."

"İki hasta kadar birbirine yakın hiç kimse yoktur."

"Hasta olmayanlar bizi ne kadar az anlayacaklar!"(safa, sf.)

Bu cümleler bölümlerin başında bulunan bu epigraflar bölüm için vurgulayıcı düşünceleri aktarır. Yazar figürün duygularını anlattığı bölümlerde aynı zamanda bu duyguları yaşayamayan herkesin anlayamayacağını da bölümlerin başına koyar ve okura anladıklarınız ve figür için hissettikleriniz figürün hissettiklerinin yalnızca bir kısmı mesajını verir.

Yazar hasta olmayan, bir hastanın yaşadıklarını anlayamaz ve hissettiklerini hissedemez mesajını verirken aslında kendi hayatına da göndermede bulunur. Yazarın biyografisi incelendiğinde yazarın figürle aralarında pek çok benzerlik olduğu görünür. Öncelikle yapıtta figürün babasıyla alakalı okur bir fikir sahibi olamamaktadır çünkü babasından bahsedilmez ve figürün babasının eksikliğinde büyüdüğü bilinir. Peyami Safa’da küçük yaşta babasını kaybetmiştir. Yazar da aynı figür gibi hastalık geçirmiştir ancak onun hastalığı kolundaki kemik

veremidir. Bu rahatsızlığı sebebiyle düzgün bir eğitim alamamıştır ve hastalık bunun yanı sıra pek çok sorunu beraberinde getirmiştir. Yazarın hastaların dayanışması ve yalnızca bir hastanın diğerini anlayabileceği konusundaki hassasiyeti bu yüzdendir. Çünkü kendi yaşadığı acıları ancak aynı durumda olan birinin anlayabileceğini düşünmektedir ve bu düşüncelerini de figürün düşünceleri yardımıyla vermektedir. Yani aslında yapıt yazarın hayatının bir yansıması olarak yorumlanabilir.

Hastalığının Figürün Duygu Durumuna Etkisi

Hastalığının ilerleyip ilerlememesine bağlı olarak figür duygularında inişler çıkışlar yaşar. Hastalığı ciddileştiğinde karamsarlığa bürünür ancak metnin sonlarında bacağına kurtulma ihtimalinin az da olsa olduğunu öğrendiğinde umutlu bir hale gelir.

Özellikle acı çektiği korktuğu ya da gergin bir bekleyiş olduğu durumlarda içinde bulunduğu ortamı tasvir etmek için detaylı betimlemelerde bulunur ve okurun kendi gözünden görmesini sağlar. Bu sırada kullanılan bazı spesifik betimleme özellikleri vardır. Yazar bir ortamı betimlerken ses koku ve renk ayırımına vararak üç etmeni de ayrı ayrı betimler. Örneğin metnin başında ilk bölümde sadece hastane tasviri vardır.

“dehlizin sonunda, görünmeden açılıp kapanan bir kapının gıcirtısı. Muşambalara sürtünen bir ayak sesi.”

“Köpüklenerek uçan bir beyaz gömlek...”

“...ve iyot, eter yağı ifrazat ve saire kokularından mürekkep, terkibi tamamıyla anlaşılmayan bir hastane kokusu.” (Safa, s.7)

Figürün duygularının anlaşılması ve okurun figürün tam olarak olmasa da nasıl hissedebileceğini öğrenmesi için bilinç akışı tekniği kullanılır.

Bilinç akışı tekniği kişinin düşüncelerini ve aklından geçirdiklerinin birinci kişili anlatımla doğrudan okura sunulmasıdır.

"Dikkatim her vakit ki gibi ikiye ayrıldı: Bir taraftan, dizimdeki sargının açılmasına, öte taraftan ellerini yıkayan operatöre bakıyordum." (Safa, s. 8)

"Aletlerle hırpalanana dizimdeki bir zonklama, fakat temiz ve yeni sargıların verdiği rahatlık, pansumandan kurtulmuş olma sevinci, operatörün müthiş kararı, yakın istikbalime karşı duyduğum merak, derhal birçok tahminlere kalkışan endişeli zekamın faaliyeti gibi ruhumu birkaç parçaya bölen duygular, düşünceler arasında karanlık dehlize çıkışım." (Safa, s. 11)

"Paşa'nın ağır ve yeknesak sesi, kendisine ayırdığım küçük dikkati yormuyor, içimdeki hayallerin serbest uyanışını bozmuyordu. Daha pek küçük yaştan beri, karşımdakini dinlediğim halde içimden başka şeyler düşünmeyi, zihnimi iki dikkatle çalıştırmayı öğrenmiştim."

Bu cümlelerden de anlaşılacağı gibi metnin geri kalanında da olan figürün düşünceleri gördükleri ve duydukları okura doğrudan figürün beyninin içinden geçen cümleler olarak verilir.

Toplumsal Rolün Karakter Oluşumuna Etkisi

Kişinin toplumda kendini var ettiği tanıma karşın, cinsiyet normlarına göre toplumun da kişiye biçtiği bir rol vardır. Toplum tarafından biçilen bu rol kişinin üzerine bu role uyma sorumluluğu ve baskısı ekler. Günümüz toplumunda da insanların üzerine yüklenen sorumluluklar kadın ve

erkekler için olarak ikiye ayrılır. Ataerkil bakış açısına sahip toplum kadın ve erkeklerin üstlenmeleri gereken farklı roller olduğunu savunur. Oluşan baskı kişinin toplumdan bağımsız kişinin bireysel kimliğini oluşturmasında çeşitli zorluklara yol açar. Oysa insan cinsiyetinin ve bunun ‘kültürel’ olarak getirdiği sorumlulukların hayatını şekillendirmesine izin vermemelidir. Bu hikayede de gördüğümüz üzere ‘erkek para kazanır’, ‘erkek ev geçindirir’, gibi önyargıların, beklentilerin genç bir delikanlının hayallerinin suya düşmesine sebep olmuştur. Toplumda bu önyargıların her cinsiyete zorluk çıkarttığı makuldür. Bir erkeğin insanlığı, kişiliği parasına göre hesaplanır oysa bir erkeği insan yapan şey parası değil çok bariz bir şekilde insanlığıdır. Para ile insanlığın tartılmalı çok yanlış bir düşünce olup insanın hayatının çok farklı bir yola sokabilir insanın beklentileri ve yaşadıkları farklı iki kutup olabilir zıtlıklarla dolu bir hayat yaşayarak geçebilir insanın hayatı.

Bireyler buldukları konuma ve sahip olduğu cinsiyete göre onlardan beklenen davranışları sergilemelidir. Toplumsal cinsiyet rolleri sosyal olarak inşa edilmektedir. Ailede başlayan sosyalizasyon sürecinde birey bulunduğu toplum içerisinde nasıl davranacağını öğrenmektedir. Eserde de figür toplumda kendini var edeceği rolü sadece toplumsal baskıdan değil aile yapısından almıştır. Figürün ailesinde baba figürünün eksikliği görülmektedir. Dönemin şartlarında baba figürünün eve sahip çıkan ve geçindiren kişi olduğu kabul edildiğinde odak figür annesini ve evi geçindirecek olan olması gerekmiştir.

Eserde karakterin aşık olduğu figürün annesi de dahil olan toplumun beklediği “erkek” rolünün sorumluluklarını üstlenmesi gerekir, aksi takdirde kızın da kendisinin de isteği dahilinde gerçekleşebilecek olan ilişki ebeveynler tarafından onaylanmayabilir. Geleneklerden ötürü beklenen bu izinler hep yapılan bu görenekler yüzyıllardır süregelen bu alışkanlıklar insanların istekleri doğrultusunda olmayabilir ve çok farklı ayrı bir hayat yaşatmaların sebep olabilir. Aynı bu kitaptaki örnek gibi seven iki kişinin geleneklerden dolayı kavuşamaması ve hayatlarının birbirinden çok farklı yerlere gitmesi.

Eserin geçtiği dönemin toplumu erkeklerin para kazanması ve aileyi geçindiren kişi konumunda olmasını bekler. Karakterin aşk yaşadığı Nüzhet karakterinin annesi de bu role uygun bir başka doktoru kızına seçenek olarak sunar. Kız da paşa babası da bu Doktor Ragıp ile olan evliliğe çok istekli yaklaşmalar da onların da zihninin bir yerinde rollere uygun bu kişilik ekonomik noktalarda odak figürü yenmektedir.

Figürün yengesi kızı ile olan duygusal yakınlıklarını bilir ve bu durumdan rahatsız olur. Ve kızına uzak durması için hastalığının bulaşıcı olduğunu söyler. Bu durumun sebebi figürün koşullarının yengesinin kriterlerini aynı zamanda toplumdaki cinsiyet rolünün kriterlerini karşılamamasıdır. Annesi için hem yeterince zengin değildir hem de rahatsızlığı bir kusur olarak görülmektedir

-İşit! İşitmelisin! Canını sokakta mı buldun? Maazallah., (ses yavaşlıyor ve

kelimelerin hepsini duyamıyorum) Mikrop. Sonra... çekersin (ses artıyor) Anladın mı?

Çekersin. -(Şiddetle) Anne I Ben vallahi (ses azalıyor) değil... (ses artıyor) vallahi

yaklaşmıyorum, vallahi uzak duruyorum. -(Yüksek) Şakası yoktur kızım , mikrop bu... -

(Sinirli) Bana söyleme bunları...

-(Alçak sesle) Ayırttım. Çatalına kaşığına işaret... (Yüksek sesle) evin her tarafı

mikrop..." (Safa, s.7)

Bu alıntıda vurgulanan kelime mikroptur. Ancak burada mikrop hem bulaşıcı olduğunu iddia ettiği varlık anlamına gelirken aynı zamanda figürle özdeşleşmiştir. Figürün yengesi, figürü her bakımdan yetersiz gördüğü için onun kızından ve kızıyla kurabileceği duygusal bağ ihtimaline “mikrop” olarak bakmaktadır.

Aynı zamanda bu alıntıda metnin diğere yerlerinde de görülen betimlemeler bulunur. Yengesinin sesinin şiddetini betimlemesi bu konuşmayı dikkat kesilerek dinlediğini gösterir.

Metnin başka bir bölümünde, nüzhetin annesi babası ve nüzhete doktor ragıpın ne kadar uygun bir eş olduğunu dayatırken bir anda içeriye figür girince konuşmaları yarıda kalır. Ne olduğunu sorgulayan figüre bir açıklama yapılmaz ve annenin üstünün değıştirdiğı bir anda girdiğı için garip bir atmosferin oluştuğı söylenir. Figür biraz yadsıyarak da olsa kabullenir. Daha sonralarda olayın gerçekliğinin farkındalığını kazandığında figür daha karamsar ve suçlu bir ruh haline bürünür.

Karamsarlık

Karamsarlığın sebebi Nüzhet ile birlikte olamayacaklarını düşünmesidir. Metnin geri kalanında olduğu gibi figür düşüncelerine odaklandığı durumda olay betimlemeleri değil daha çok figürün kafasından geçenleri ve durum betimlemelerine rastlanır. Metnin tamamında ortam betimlemeleri kullanılırken ses koku ve renk faktörleri üzerinden gidilmiştir. Ortama yazar tarafından bu kadar özen gösterilmesinin sebebi ortamın çoğu zaman figürün ruh halini yansıtacak özellikleri ön planda olacak şekilde betimlenmesidir. Nüzhet konusunda karamsarlığa kapıldığında köşkün bahçesinde olan figürün etrafı gökyüzündeki ayın ışığı ile değil geri kalan kısmının karanlığı ile betimlenmiştir.

Suçluluk

Figürde sevdiği kızın, ailesinin ve bunun arkasında toplumun beklentilerini karşılayamamanın suçluluğı vardır. Beklentileri karşılayamadığı için hayal ettiği ilişkinin gerçekleşmeyeceğı düşüncesi bütün suçu kendi üzerinde hissetmesine sebep olmuştur. Bu suçluluk figürde sıkışmışlık hissine sebep olur. Bu sıkışmışlık hissi ve muhtemelen nefesinde ve düşüncelerinde duraksamalara neden olur. Bu duraksamalar yalnızca düşüncelerin içeriğı ile değil okura sunuluş biçimi ile de verilir. Cümleler daha kısadır ve kapalı anlamlar içerir.

Yalnızca metnin geçtiği dönemde var olan rollerin ve sorumlulukların dışında her dönemde ve her toplumda olan bireyin kendisine karşı ve ailesine karşı sorumlulukları vardır.

Metinlerarasılık

Bazı romanlarda veya metinlerde yazarlar farklı metinlerden ve farklı yazarların görüşlerinden yararlanarak anlamı güçlendirirler. Alıntı başlı başına bir düşünceyi geliştirme yoludur, metinlerarasılık bazı örnekleriyle alıntının daha kapsamlı hali olarak değerlendirilebilir. Her metni kendi evreni içinde değerlendirildiğinde, metinlerarasılık yazarın metindeki temel sorunu başka örneklerle genel hale getirmesi olarak değerlendirilebilir. İncelenen eserde yazar figürün içinde bulunduğu ruh halini başka evrenlerdeki karakterlerin ortamını ve iç dünyasını kullanarak bu ruh halin örneklendirmiştir.

Paşa'ya okuduğu kitaplar yazar tarafından figürün duygu durumuna uygun şekilde seçilmiştir. Kendini hastalığı konusunda sıkışık ve karamsar hissettiği zamanlarda okuduğu kitapta karanlık bir atmosfer betimlenmiştir.

Nüzhet konusunda çaresiz hissettiği zamanlarda korku içeren anlar okumaktadır. İnsanlar yaşadıkları hisleri pekiştirmek veya üstesinden gelmek amaçlı ile farklı yollara başvururlar örneğin müzik dinlemek kitap okumak gibi. İnsan kendi yaşadığı duyguları başkalarının da yaşadığını ve atlattığını görerek kendine umut aşılar ve bu umut insanın içinde bulunduğu durumun tek çıkış kaynağı olarak yansır. Yazar bu farklı alışkanlıkları metne, figürün paşaya okuduğu kitaplar üzerinden aktarmıştır. Figürün yaşadığı farklı duygular esnasında paşaya okuduğu kitaplar ve geçen betimlemeler birbiriyle özdeşleştirilebilir. Yazarın bu durumu bu şekilde empoze etmesi insanın duyguları ve bu duyguların sonuçlarında yapılan aksiyonlar arasındaki köprüyü okura ifade etmiştir.

Aile ile olan ilişki

İnsanın karakterini oluştururken gördüğü en büyük etmen ailedir. Örnek aldığı ve sığındığı kapı bir çocuk için ailesidir. Ev içindeki yaşam, eşlerin ilişkisi ve evdeki iletişim çocuğun gelecekteki hayatında olaylara vereceği tepkileri şekillendirir.

Yapıtta odak figürün ailesinden babasının eksik olduğu görülür. Yalnızca annesi ile büyümüştür ve çekirdek ailesi dışında bir de kendisini kollayan paşa figürü vardır ancak paşa yalnızca uzaktan akrabalarıdır. Dizindeki hastalık konusunda veya başka bir konuda ailesine sığınmak istediğinde yalnızca annesi vardır ancak figür toplumun rolüne uymaya çalışarak evdeki “erkek” figür olmayı tercih etmiştir. Bu durum öncelikle evi geçindirme ve ne olursa olsun ağlamama sorumluluklarını beraberinde getirmiştir.

Çocuk hem kendi rahatsızlığındaki konuları çoğunlukla kendi çözmeye çalışır hem de sıkıntılarını belli etmeyerek annesinin üzülmesini önlemeye çalışır. Metnin başında da doktordan çıktıktan sonra annesini hastalığının durumu hakkında bilgilendireceği bölümde de durumu hafifleterek annesine anlatır ve bir nevi onu teselli eder. Kendisinin annesini de teselli ederek bütün yükleri yüklenmesi figürü genel hayatında çok fazla etkilemese de gittiği hastanede çocuk acil bölümünde beklerken diğer ailelerin çocuklarını nasıl şımarttıklarını görünce ve sadece kendinin kendisine destek olabileceği aklından geçince kendini yalnız hisseder.

Metnin ikinci bölümü olan “yalnız çocuğun azabı” bir paragraflık bir bölümdür ve bu paragrafta çokça tekrarlara yer verilmiştir.

“Ben de onların arasındaydım ve onların arasında büyüğüm de yoktu”

“Benim yanımda büyüğüm de yoktu”

“Yalnız başıma demir parmaklıklı kapıdan içeriye girerdim, dokuzuncu hariciye koğuşuna doğru ağaçların bile sıhhatine imrenerek yürürdüm, camlı kapıların garip bir beyazlıkla gözlerime vuran ve içimde korku ile karışarak yalnız başıma bir köşeye ilişirdim, kımıldamazdım, susardım, beklerdim, korkudan büzülürdüm, rengimin uçtuğunu hissedirdim”
(Safa, 9)

Bu bölümde yer alan tekrarlar figürün kendini yalnız gördüğü ve hastanedeki diğer hasta çocuklara kıyasla, hastalığını yalnız başına göğüslediğini ifade eder. Ancak bu durum övündüğü bir durum değildir hatta kendinde eksiklik olarak gördüğü bir durumdur. Bu da “ağaçların bile sıhhatine imrenerek yürürdüm” cümlesinden hem kendi sağlığını ağaçlara kıyasla eksik hem de ağaçların toplu durmasına kıyasla kendinin yalnız olduğunu ifade eder.

Figür ailesinden bağımsız bir şekilde yetişmiştir. Hastalık gibi birçok sıkıntısını da kendisi çözmeye çalışmıştır. Özellikle ailesinden bir üyesini kaybetmiş, ailesi boşanmış ya da ailesi ile araları sağlıklı olmayan çocukların daha çok yalnızlığa düşkün ve alışıktığı görülür. Figür de babasının kaybetmesinin ardından zamanla yalnızlaşmıştır.

SONUÇ

Temelde karakter oluşumu her bireyin hayatında önemli rol oynamakta ve bu oluşum insanın çevresinde, hayatında ve içsel gelişiminde birçok farklı faktörlerden etkilenmektedir. Bahsedilen karakter oluşumu gerçekleşirken birey içinde bulunulan toplumun koşullarına uygun şekilde gelişmek durumunda kalır ve bu bireyi belli derecede baskılar. Bu baskıya maruz kalan bireyler, kişilik bunalımıyla ve psikolojik olarak sıkıntılarla baş etmek durumunda kaldığı gözlemlenmiştir. Bu bunalıma yol açan temel faktör ise baskı ve toplumun içinde olduğu beklentidir. Beklentiler kişilikleri belirler. Toplum bir bireyden beklentilerini farklı kategorilere ayırır ve bunlara uyamayan bireyler dışlanır. Dışlanma süreci, bireyin toplumu ailesini içinde bulunduğu ortamı sorgulamasına ve buna bağlı “bunalım” diye adlandırdığımız duygu durumuna girmesine yol açar. Fakat bu durumu yalnızca bunalım olarak adlandırmak eksik kalır. Bunalım denilen kavram aslında sorgulama ile birlikte gelir. Bu içsel sorgulama bireyin kendisinin, etrafındakilerin ve o ndan neler beklendiği, neler istendiği, hangi rollere ve kalıplara uyması gerektiği ilöe ilgilidir. Toplumda yaşayan çoğu insan için bu sürecin tümüne karakter gelişimi denir. Figür toplum rollerine ayak uyduramadıkça bunalıma girer ve karamsar bir ruh haline bürünür. Toplumsal roller ve bireyin üzerine yüklenen sorumluluklar kişinin kendini yetersiz hissetmesine sebep olur Karakter gelişimi aile ve toplumdan önemli derecede etkilenirken buna hastalık kavramı da dahil olur. İnsanın yaşadığı fizyolojik sıkıntılar karakter gelişiminde mecburi olarak etkili olmaktadır çünkü hastalık da temelde bir deneyim olarak düşünülebilir. Zorlu deneyimler yaşayan çoğu insanda da olduğu gibi hastalık insanı belli düzeyde değiştirebilir. Toplum ve aile, onlar tarafından belirlenen toplumsal rollere, belirli kişilik ve davranış kalıplarına uyulmasını ister. Buna bağlı olarak bireyin karakter gelişiminin giriş bölümünde bahsedilen “hastalık” faktörünün yanı sıra, aile ve toplum gibi faktörlerden de etkilendiği görülmektedir. Daha önce Peyami Safa'nın Dokuzuncu Hariciye Koğuşu isimli eseriyle ilgili gerçekleştirilen tez çalışmalarında temelde hastalık kavramına odaklanılmış, fakat

yapılan bu incelemede aile ve toplum faktörlerinin altı çizilmiştir. Temelde yapıttaki odak figürün de yalnızca toplumsal rollerle mücadelesini değil aynı zamanda hastalığı ile de mücadelesini görmekteyiz. Bahsedilen karakter değişimini tamamlayan bireyin bu süreçte etrafındaki birçok faktörden etkilendiği görülmektedir. Çalışmada bu faktörler incelenmiştir.

Toplumlar, birlikte olmaya muhtaçtır ve bu nedenle bireyin toplumların içine karışması kaçınılmazdır. Toplum rolleri ve beklentilerle kamuflew olan biretin gerçek karakteri dış baskı nedeniyle ortaya çıkamamakta ve bunalımda çocuklar, bunalımda toplumlar yetişmektedir. Herhangi bir toplumun gelişebilmesi için bireylerin de gelişmesi gerekmektedir. Bireyin içsel gelişimi ise yalnızca karakterinin özgünce oluşabilmesi ile gerçekleşir. Bu nedenle bireye uygulanan baskıyı azaltan, bireyi, ve karakterini özgürleştiren toplumlarda, önemli gelişimlerin görülmesi olasıdır.

Kaynakça

Kaya, Mevlüt “Ailede Anne-Baba Tutumlarının Çocuğun Kişilik ve Benlik Gelişimindeki Rolü” <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/188683>

Türk Dili ve Edebiyatı, Bilinç Akımı/Akışı Tekniği ve Özellikleri, 2007, <https://www.turkedebiyati.org/bilinc-akimi-teknigi/> (Erişim Tarihi: 16.12.2021)

Safa Peyami, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 1996, Ötüken Neşriyat